

**การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา เรื่อง กฎหมาย
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบึงอ้ายเจียม
ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือเสริมประสบการณ์กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ**

ลภัสรดา เป็นใจ*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาและหาประสิทธิภาพของหนังสือเสริมประสบการณ์ วิชาสังคมศึกษา เรื่อง กฎหมาย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบึงอ้ายเจียม (2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง กฎหมาย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบึงอ้ายเจียม (3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน โดยใช้หนังสือเสริมประสบการณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียน บ้านบึงอ้ายเจียม จำนวน 23 คน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการทดลองใช้หนังสือเสริมประสบการณ์ วิชาสังคมศึกษา เรื่อง กฎหมาย พบว่า หนังสือเสริมประสบการณ์มีค่าประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้ 80/80 2) ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง กฎหมาย ก่อนเรียนและ หลังเรียนของกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอน โดยใช้หนังสือเสริมประสบการณ์พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับวิธีการสอนโดยใช้หนังสือเสริมประสบการณ์ มีคะแนน หลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้นหนังสือเสริมประสบการณ์ เรื่อง กฎหมาย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน บ้านบึงอ้ายเจียม พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าความพึงพอใจเฉลี่ยที่ 4.64

คำสำคัญ : หนังสือเสริมประสบการณ์, การสอน โดยใช้หนังสือเสริมประสบการณ์,
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, เจตคติ

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนสร้างความเสมอภาคให้ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงดังนั้นแนวคิดในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมุ่งเน้นให้คนมีความสมดุลทางร่างกาย จิตใจสติปัญญาและสังคม สามารถพึ่งตนเองในการคิดปฏิบัติ และตัดสินใจด้วยตนเอง ทำงานเป็นกลุ่มร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์เงินทั้ง มุ่งให้ผู้เรียน สามารถใช้ความรู้ที่ได้จากการศึกษามาสร้าง

*นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชานวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้

ประโยชน์แก่ส่วนรวมทั้งในระดับครอบครัวชุมชน สังคมประเทศชาติและโลกมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติพลังงานและสิ่งแวดล้อม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาและวัฒนธรรมเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้หนึ่งใน 8 สาระของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ผู้เรียนทุกคนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาต้องเรียน ทั้งนี้เพราะกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันบน โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตลอดเวลาการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจซึ่งแตกต่างกันอย่าง หลากหลายการปรับตัวเองกับบริบท สิ่งแวดล้อมมีความสามารถทางสังคมมีความรู้ทักษะคุณธรรมและค่านิยมที่เหมาะสม โดยคาดหวังที่จะให้ผู้เรียนเกิดความงอกงามในด้านความรู้ทักษะและกระบวนการด้านเจตคติและค่านิยมด้านการจัดการและการปฏิบัติต่างจากผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนในอดีตที่ผ่านมา พบว่ายังไม่เอื้อต่อการพัฒนาคนให้มีคุณสมบัติดังกล่าวทั้งนี้เนื่องจากระบบ โรงเรียนยังไม่มีภาระเน้นระบบและวิธีการเรียนการสอนที่ชัดเจน ยังมุ่งถ่ายทอดเนื้อหาวิชามากกว่าการเรียนรู้จากสภาพจริงและไม่เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้พัฒนาความคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งแนวคิดการจัดการศึกษานี้ เป็นแนวคิดที่มีรากฐานจากปรัชญาการศึกษาและทฤษฎีการเรียนรู้ ต่าง ๆ ที่ได้พัฒนามาอย่างต่อเนื่องยาวนาน และเป็นแนวทางที่ได้รับการพิสูจน์ว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตาม ต้องการอย่างได้ผล

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาการเรียนการสอนสังคมศึกษา โดยใช้หนังสือเสริมประสบการณ์สังคมศึกษา เรื่อง กฎหมาย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบึงอ้ายเจียม อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 เพื่อให้ให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง กฎหมาย และเพื่อสร้างความพึงพอใจที่ดีที่ผู้เรียนมีต่อวิชาสังคมศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของหนังสือเสริมประสบการณ์สังคมศึกษา เรื่อง กฎหมาย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบึงอ้ายเจียม ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง กฎหมาย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบึงอ้ายเจียม ที่เรียน โดยใช้หนังสือเสริมประสบการณ์กับการเรียนแบบปกติ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยใช้หนังสือเสริมประสบการณ์

สมมติฐานการวิจัย

1. หนังสือเสริมประสบการณ์สังคมศึกษา เรื่อง กฎหมาย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบึงอ้ายเจียม มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง กฎหมาย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบึงอ้ายเจียม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อหนังสือเสริมประสบการณ์สังคมศึกษา อยู่ในระดับมาก

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 และ 2/2

โรงเรียนบ้านห้วยเปล้า จำนวน 42 คน

ตัวแปร

ตัวแปรต้น การสอน โดยใช้หนังสือเสริมประสบการณ์สังคมศึกษา เรื่อง กฎหมาย

ตัวแปรตาม

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง กฎหมาย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบึงอ้ายเจียม

2. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อหนังสือเสริมประสบการณ์สังคมศึกษา

ระยะเวลาในการทดลอง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ใช้เวลา 8 คาบๆ ละ 1 ชั่วโมง
เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง วิชาสังคมศึกษา เรื่อง กฎหมาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง มีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ดำเนินการทดลองโดยให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 ซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 เป็นกลุ่มควบคุม

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา เรื่อง กฎหมาย

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบึงอ้ายเจียม

ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือเสริมประสบการณ์กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ

2. ดำเนินการให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มทำแบบทดสอบก่อนเรียนด้วยข้อสอบชุดเดียวกัน

3. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 ซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือเสริมประสบการณ์ เรื่อง กฎหมาย และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 เป็นกลุ่มควบคุมโดยวิธีการเรียนแบบปกติ จำนวน 8 ชั่วโมง เท่ากัน

4. เมื่อจบบทเรียนแล้วดำเนินการให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ เวลา 60 นาที

5. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

ผลการวิจัย

1. หนังสือเสริมประสบการณ์ วิชาสังคมศึกษา เรื่อง กฎหมาย มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.33/82.17 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับวิธีการสอนโดยใช้หนังสือเสริมประสบการณ์ วิชาสังคมศึกษา เรื่อง กฎหมาย สูงกว่านักเรียนที่จัดการเรียนรู้แบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือเสริมประสบการณ์ วิชาสังคมศึกษา เรื่อง กฎหมาย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบึงอ้ายเจียม อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

ผู้วิจัยอภิปรายผลจากการค้นคว้าในการวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

1. ประสิทธิภาพของหนังสือเสริมประสบการณ์ วิชาสังคมศึกษา เรื่อง กฎหมาย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่าหนังสือเสริมประสบการณ์มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.33/82.17 หมายความว่า นักเรียนทำคะแนนระหว่างภาคเรียนจากการทำแบบฝึกทักษะระหว่างเรียนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 80.33 และคะแนนจากการทดสอบหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 82.17 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ 80/80 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหนังสือเสริมประสบการณ์ เรื่อง กฎหมาย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้สร้างตามขั้นตอนและกระบวนการ โดยการศึกษาหลักสูตรและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหนังสือเสริมประสบการณ์ และผ่านการพิจารณาเพื่อปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น หนังสือเสริมประสบการณ์ที่สร้างขึ้นมีคำชี้แจงการใช้สำหรับนักเรียน จึงทำให้เข้าใจง่าย ซึ่งเนื้อหาในหนังสือเสริมประสบการณ์ ที่สร้างขึ้นจะเริ่มจากง่ายไปยาก มีภาพประกอบที่สวยงาม รูปเล่มน่าสนใจ นักเรียนจึงมีความเพลิดเพลินในขณะที่ศึกษาหาความรู้

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่องกฎหมาย หลังเรียนของกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอน โดยใช้หนังสืออ่านเสริมประสบการณ์และวิธีการสอนแบบปกติ พบว่า

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออ่านเสริมประสบการณ์สูงกว่าวิธีการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากหนังสือเสริมประสบการณ์ เป็นสื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม มีความหลากหลาย สามารถนำนักเรียนสู่การสรุปความคิดรวบยอดและหลักการสำคัญของสาระการเรียนรู้

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา เรื่อง กฎหมาย ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนโดยใช้หนังสือเสริมประสบการณ์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับวิธีการสอนโดยใช้หนังสือเสริมประสบการณ์ มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจจากการสอน โดยการใช้หนังสือเสริมประสบการณ์ เรื่อง กฎหมาย เพราะหนังสือเสริมประสบการณ์ สามารถกระตุ้นความสนใจของนักเรียนได้ดี ซึ่งมีความสอดคล้องกับเนื้อหาจุดประสงค์การเรียนรู้และตัวชี้วัดการจัดเนื้อหาเรียงจากง่ายไปหายาก มีความหลากหลาย ไม่น่าเบื่อ และมีความเหมาะสมกับแผนการจัดการเรียนรู้

4. ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้นหนังสือเสริมประสบการณ์ วิชา สังคมศึกษา เรื่อง กฎหมาย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบึงอ้ายเจียม พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าความพึงพอใจเฉลี่ยที่ 4.64 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยวิธีการสอนโดยใช้หนังสือเสริมประสบการณ์ เป็นความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนการสอน ความสุขอันเกิดจากการปฏิบัติกิจกรรมและได้รับผลเป็นที่พึงพอใจ ทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น มีความสุข ความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญและมีกำลังใจ มีความภาคภูมิใจในความสำเร็จของงานที่ทำ และสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน ส่งผลต่อถึงความก้าวหน้าและความสำเร็จของสถานศึกษา ความเครียดและความพึงพอใจมีผลต่อการทำงานของมนุษย์ เมื่อมีความพึงพอใจมากประสิทธิภาพการทำงานก็จะเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. หนังสือเสริมประสบการณ์ เรื่อง กฎหมาย สร้างขึ้นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนซึ่งสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบนำการสอน ที่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ แต่ยังคงมีความเหมาะสมของเนื้อหากับช่วงวัยของผู้เรียนรวมทั้งสื่อในการจัดการเรียนการสอนนั้นจะต้องเหมาะสมและน่าสนใจ กระตุ้นการอยากเรียนอยากรู้ของผู้เรียน

2. การทำแบบฝึกหัด จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาของบทเรียนนั้นๆว่าต้องการสอนสิ่งใดให้กับผู้เรียน

3. การสร้างหนังสือเสริมประสบการณ์ จะต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับหลักสูตร เนื้อหาสาระที่สอนมีความเหมาะสมมีความน่าสนใจและสอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้

4. หนังสือเสริมประสบการณ์ที่สร้างขึ้น มีความน่าสนใจ สีสันสวยงาม มีภาพประกอบที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจมากขึ้น ทำให้ผู้เรียนมีความอยากรู้อยากเรียน เมื่อได้ใช้หนังสือแล้ว สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะด้านการคิดวิเคราะห์สามารถทำแบบทดสอบได้ดี ซึ่งหนังสือเสริมทักษะนี้สามารถนำไปใช้ในแผนการจัดการเรียนรู้ได้ดี

5. ผลจากการใช้หนังสือเสริมประสบการณ์ ในด้านความพึงพอใจพบว่า ผู้เรียนมีระดับความพึงพอใจ ระดับมากที่สุด ผู้เรียนพึงพอใจในความสวยงาม น่าอ่าน น่าใช้ของหนังสือ รวมถึงเนื้อหาไม่ยาก มีความน่าสนใจ สามารถตรวจสอบความถูกต้องได้เอง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา เรื่องกฎหมาย ที่เรียนโดยใช้หนังสือเสริมประสบการณ์ ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

2. ควรศึกษาผลของการสอนวิชาสังคมศึกษา เรื่องกฎหมาย ที่ใช้หนังสือเสริมประสบการณ์ ในด้านเจตคติของผู้เรียน

3. ควรมีการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง กฎหมาย โดยใช้สื่อที่หลากหลาย เพื่อให้พัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

4. สถานศึกษามีงบประมาณสนับสนุนการเผยแพร่งานวิจัยให้กับเพื่อนครูในโรงเรียนและโรงเรียนใกล้เคียง เพื่อให้งานวิจัยเกิดประโยชน์สูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา ไบกาชุย . (2542). **หลักเกณฑ์ในการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม ในเอกสารประกอบ**
การประชุมการจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาหนังสือกรมวิชาการ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). **การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร.** กรุงเทพฯ:
สุวีริยาสาส์น.
- เบญจวรรณ ภูตินันท์ (2559). **ผลการใช้ชุดการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม**
สาระพระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมทักษะการดำเนินชีวิต. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2547). **การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน.** พิมพ์ครั้งที่ 4.
คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนคร.
- ไพโรจน์ ก้อนทอง. (2555). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
เรื่องพุทธประวัติ. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและการสื่อสาร
การศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). **การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.** กรุงเทพฯ :
เลิฟแอนด์เลิฟเพรส.
- ศุภสิริ โสมาเกต. (2544). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนและความพึงพอใจในการเรียน**
ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการเรียนรู้โดยโครงการกับการ
เรียนรู้ตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน).